

Pravda je deficitarno dobro kroz celu ljudsku istoriju. A čovek ima autentičnu potrebu za njom. Zato je svaka detektivska priča, u suštini, jedna stara, poznata i potrebna priča: dobar momak pobeđuje, zlikovac dobija ono što je zaslužio.

To je dobro osećanje.

I vrlo stvarno, makar pravda bila fiktivna.

Bolje fiktivna – nego nikakva.

Andrej Avakumović Kum

*Sva lica, događaji i mesta u ovoj priči
(sa izuzetkom kafane 'Kalenić')
plod su mašte.*

*To Kenneth Joseph Edward Vincent Cole,
my everything on the list*

i

*Ekipi sa Čajketovog splava,
u ime čarobnih dana 1984, 1985 i sledećih ...*

*Postojanje u formi objavljene knjige,
ova priča duguje sledećim kritičarima:*

*Maci, Loli, Mimici, Gagiju, Olji, Miroslavu, Tamari,
Saši, Radetu, Doletu, Snežani i doktoru Karganoviću*

Hvala za entuzijazam i pametne primedbe!

*Zahvalnost za `splavske bisere` pripada
Deši*

VERICA VINSENT KOL

GREH, GNEV I GRAD

Beograd, 2007.

*Sreda,
10. novembar 2004.*

1.

U snu, gde podsvest radi svoj posao ne mareći previše za zahteve logike i zakone verovatnoće, sve je moguće: Andrej Avakumović, uglavnom poznat kao Kum, stajao je na jedrilici, udobno umirenoj na nestvarno plavoj vodi nekog južnog mora, i gledao sante leda kako plove prema njemu.

Primicale su se veoma brzo i u pravilnoj formaciji, nalik floti ledenih brodova. Ispred njih je nadolazila siva, neprozirna voda nekog drugačijeg mora, ključajući kao veštičiji kazan. Kum je, bez potrebe da se osvrne, znao da se isto to dešava iza njegovih leđa, da sive vode žure da se sretnu, baš na onoj liniji gde je jedrilica počinjala da se ljulja, isprva lagano, onda sve jače i jače. U trenutku, ledeni vazduh obavi ga kao cebe, talasi pobesneše udarajući o korito, dok su galebovi iznad njega ispuštali jauke prokletih duša, kružeći nebom koje se takođe menjalo, brzo kao na ubrzanom filmu, od plavog...do sivog...do crnog.

Kum pokušava da otvori oči: mrak. Pomisli da su ga brodovi-sante potopili, da su se crno nebo i sivo ledeno more zatvorili nad njim. Znao je da je to kraj. Svega. Osećanje, za koje je znao da je poslednje koje će ikada iskusiti, bilo je osećanje žalosti. Bila je tako teška i sveobuhvatna, ta žalost, žestoki destilat svih žalosti ikada iskušenih, od samog nastanka ljudske vrste.

Poslednjim naporom volje, ne verujući u uspeh, samo za slučaj da je sve samo san - pokušava ponovo: i dalje mrak. Mrak i zima. I glavobolja. I onda: miris. Sa uzdahom olakšanja shvati gde se nalazi. Opet sam preterao, pomisli. Nije želeo da misli dalje, o zašto i kako. Bio je neizmerno zahvalan – mada nije znao kome ili čemu - što je san bio samo san, i to je bilo dobro osećanje.

Ali bilo je kasno. Misao ga zaskoči iz mraka, pritisnu ga kao olovni pokrivač, kao tone voda ledenog mora: Boža je mrtav. Boža je *mrtav*. Boža je postao... *odsustvo*.

Potreba za svetom malo više razumljivim, malo više prihvatljivim, u njemu, pokušava da se probije kroz cement mamurluka i definiše odsustvo. Odsustvo, definitivno, nije bilo isto što i prestanak postojanja. Sloj cementa je, međutim, bio predebeo za nijanse.

Splav se ljuljao i reka je zapljuskivala burad. Na obali su crne ptice objavljivale vlasništvo nad sivom jesenjom zorom. Kako adekvatno, pomisli kroz glavobolju i jad. Čist Po. Rekvijem za Božu. Kao u odgovor, vetar se pojača, grane drveća udariše jedne o druge, olabavljena burad počeše da lupaju o konstrukcije splavova. Kiša poče, isprva lagano, zatim konstantna, jesenja.

Za trenutak, jedan deo njega skoro da je uživao u svemu. Svi njegovi omiljeni elementi bili su na okupu, voda gore i dole, vetar. Samo on i priroda. Taj deo buđenja bio je, sam po sebi, odavno poznat. I udoban.

Kum se ispravi u sedeći položaj, spusti noge na pod i glavu u ruke. Zatim polako ustade, nesigurno pređe par koraka i otvori vrata. Hladan, vlažan vazduh udari ga u lice. Potkoči vrata da ostanu otvorena i vrati se unutra. Miris ga zaskoči, kontrast svežem vazduhu. Loza sa šanka na pod, *via* moj želudac, pomisli ugledavši u polumraku nedefinisanu lokvu na podu, nadomak kreveta. Pomisli na Božu, na to da ga više nema. Odsustvo, pomisli ponovo. Podjednako pojmljivo kao beskraj. Ima te pa te nema. Priroda stvari: dođeš, vidiš, odeš. *Veni, vidi...* i kako se na latinskom kaže odoh? *Parti?* I kome je ikada, i zašto, palo na pamet da misli o pobedama? Dođeš, vidiš, odeš. Zdravo žurim.

Kum dohvati flašu sa šanka i vrati se u krevet, prebaci zgužvanu vreću za spavanje preko sebe. Naslonjen na zid potegnu dug gutljaj.

2.

Marija zaustavi 'Golf' na nasipu, otvori vrata i pogleda niz padinu prema splavu. Sunce se konačno probilo iza sivih oblaka, lagano grejalo ostatke noćne svežine. Oprezno poče da se spušta kroz mokru travu, balansirajući sa torbom i plastičnom kesom u jednoj i kanisterom vode u drugoj ruci. Oprezno, preko mokrih dasaka mosta, do otvorenih vrata splava.

U polumraku ugleda Kuma, u polusedećem položaju na krevetu, sa flašom u naručju. Zamršena, poduža kosa, delimično mu je pokrivala lice, noge u farmerkama i prljavim patikama provirivale su ispod izgužvane vreće za spavanje. Kao skitnica, pomisli Marija. Kao da je upravo stigao sa ulice, iz nekog skloništa od kartonskih kutija.

Marija zađe iza šanka, nađe džezvu i nasu vodu iz kanistera, stavi je na primus. Zatim priđe krevetu i pokuša da izvuče flašu iz Kumovog naručja.

Nema šanse da otvorim oči, pomisli Kum, ne odustajući od flaše.

"Kume," začu tihi glas. Kroz sveopštu mizeriju, probi se miris. Dobar miris, za razliku od onog ranije. Seksi, pomisli Kum.

Reši da otvori oči, napola. "Gospođa Maco. Šta ćeš ti ovde?" reče i ponovo ih zatvori.

"Znala sam da si ovde. Ustaj, kafa je gotova." Marija izađe napolje, privuče sto bliže vratima, iznese kafu i sede u jednu od suvih stolica.

Kum ustade, malo se zaljulja. Nesigurno priđe stolu, svali se na mokru klupu. "Koliko je sati?"

"Podne."

"Koji dan?"

"Sreda. Ohladiće ti se kafa."

Kum srknu kafu. "Aspirin?" upitno je pogleda. Marija otvori torbu, dade mu dva aspirina. "Vreme da se umiješ. Moramo da... se dogovorimo."

Kum je sedeo ćuteći, zagledan u neku neodređenu tačku... Ne pomerajući pogled, zapali cigaretu. Dovrši kafu i cigaretu, bez reči. Ustade. Okrenut prema reci poče polako da se svlači, usporenim, automatskim pokretima, bacajući stvari na klupu. Svuče se do gola, priđe ivici splava

i skoči u Savu. Hladna voda isprva mu oduze dah, zatim se sklopi oko vrele glave kao melem. Izroni i snažnim zamasima zapliva prema sredini reke. Šta bi bio ekvivalent vode za čišćenje iznutra? upita se. Ispovest? Ne baš. Vрати se nazad do splava, izvuče na rukama na mokre daske. Uspravi se i podiže lice prema nebu. "Odsustvo," promrmlja.

Marija skrenu pogled. Nije ga videla golog po prvi put. U dobra stara vremena bili su, celo njihovo društvo, relativno redovni gosti nudističkih plaža Istre, a bilo je i drugih prilika. Ali nešto je, ovaj put, bilo veoma različito. Oseti se nelagodno, kao voajer. On trenutno ne zna da sam ja ovde, pomisli. Totalno na automatskom pilotu.

Marija zatvori oči i udahnu, zadrži dah. "Idealan način za srčku, u tvojim godinama," reče kontrolisanim glasom.

Kum se prenu kao iz sna, pogleda oko sebe, u Mariju. Požuri da se obuče.

"Izvini," reče rasejano. "Moć navike. Jesi li saznala nešto novo?"

"Definitivno samoubistvo. Aca mi kaže da neće da čačkaju dalje, imaju sve dokaze da potkrepe tu teoriju. Rana, barutne čestice na *njegovoj* ruci, *njegov* pištolj, *njegov* stan. Oproštajno pismo. Nema nikakvih indicija da je bilo ko drugi umešan."

"Motiv? Ili ih se to ne tiče?" upita Kum gorko.

Marija otčuta za trenutak, pogleda u Savu. "Poslovni problemi? Žena? Žene? Nešto što mi ne znamo?"

"*Bull shit*, Maco. Pa ti si ga bar znala. Koliko je to logično?"

"Možda dugovi?"

Kum zabi obe ruke u mokru kosu i zaliza je unazad. Zapali novu cigaretu i sede. Marija ga je posmatrala, nesvesno se po, ni sama nije znala koji put, upustivši u staru igru definisanja Andreja Avakumovića. Ko je on? Jedno je bilo sigurno: sigurno ne neko ko je taj posao činio lakim. Sigurno ne jedan od onih ljudi gde je lako pomiriti ono što vidiš i ono što ne vidiš. Spori, elegantni pokreti, dok je prilazio stolu, dok je palio cigaretu. Veliki čovek koji se kreće polako, ali brzina prebiva negde iza svega toga, dobro zakamuflirana. I opasna. Kao argentinski tango: spori, kontrolisani pokreti formom drže strast pod kontrolom, ali znaš da je tu, samo što ne izbije.

Kum je oduvek projektovao taj paket i drugi su to, oduvek, instinktivno osećali, ma koliko paket bio nepravilnog oblika. Muškarci su poštovali. Žene su bile privučene. On sam govorio je da ima kratak fitilj, ali

se trudi. Trud je, sa godinama, dao rezultate. Ali ne sasvim, nikada do kraja, pomisli Marija, posmatrajući, na svetlu dana, Kumovo neobrijano lice i zakrvavljene oči.

“Da je imao dugove, prijavio bi. Meni ili tebi. Nama bar nije morao da se dokazuje.”

“Ne znam šta da mislim,” reče Marija. “*Ne mogu* da mislim. Šta ti misliš? Da ga je neko ubio? Ko? Zašto? Zar ne misliš, da ima išta sumnjivo, da policija ne bi pokrenula istragu?”

Daj reci nešto logično, reče joj Kum bez reči, pogledom.

Marija posegnu za cigaretom iz Kumove pakle. Zapali, udahnu duboko. “Posle skoro dve godine,” reče. Ustade, priđe šanku i isprazni ostatak loze u čašu. “Nema za tebe,” reče. “Dosta ti je bilo.”

Kum je ponovo pogleda, ovaj put zadrža pogled na njenom licu. Čoveče, pomisli, koji sam ja skot. Pa to je *njen* čovek, *njen* Boža o kome pričamo, ljubav *njenog* života. Primeti da su joj oči otečene, ne sasvim uspeo pokušaj da to prikrije.

“Marija,” reče. “Maco. Oprosti mi. Oprosti pijanaj budali i reci mi kako si.”

Marija se nasmeja, tužno, odmahnu glavom. “Nemam odgovor,” reče kratko. Potegnu iz čase, skupi usta. “Pitanje je jednostavno, i znam da... nije retoričko. Ali odgovor ne postoji. U meni. Sada. Možda za neki dan, možda ću onda znati. Sahrana je u petak u 11, na Novom, Čeda je sve organizovao. Mislim da bi trebalo da odeš do njega, ja sam bila juče i jutros. Možemo zajedno, ako hoćeš. Mislim i da bi trebalo da odeš do Nađe, nije zgodno da ja idem. Ja sam ipak... bivša žena. Ali mislim da je sama, ne znam da li ima ikoga da joj pomogne. Ona je stranac ovde. I ipak je samo... dete.”

Blažena Marija, pomisli Kum. Uvek voljna da uradi pravu stvar. Pa i za ženu koja joj je uzela muža. “O kej,” reče.

Marija ustade, naže se da ga poljubi u obraz i dohvati torbu. Kum je uhvati za ruku, ustade i sam, privuče je u zagrljaj. “Otići ću samo da se istuširam i presvučem i dolazim do tebe.”

Gledao je kako se penje uz nasip. Karijatida, pomisli. Glava gore, uvek i svuda i po svaku cenu. I da je neko još malo udari, prelomiće se na pola dok si rek'o Grčka.

Kum i Boža zapazili su Mariju istovremeno, u dvorištu gimnazije za vreme velikog odmora, kada je krenula u prvi a njih dvojica u četvrti razred. Kosa joj je bila dugačka, ravna i u to vreme prirodno plava. Nosila je debeo sloj maskare oko plavih očiju i mikro-mini suknje tih vremena.

Boža je startovao odmah, sa jednom od taktika nižeg intenziteta, kako je govorio - primerenoj slučaju verovatne dane. Kum je posmatrao, direktno startovanje nije baš bio njegov stil. Ali je čekao da se nešto desi, možda, imao je utisak da je moguće. Devojke nisu bile problem ni za jednog od njih. Obojica visoki, Kum ne baš lep, sa svetlom kosom u većitom neredu, povećeg nosa, ali... ima nešto, šaputale su po čoškovima. Boža kao slika, savršenih crta, tamnokos i tamnook. Nadimak Lepi Boža pratio ga je od osnovne škole.

Počelo je zvanično na jednoj žurci: Boža je bio svuda, šarmirao levo, desno i po dijagonali. Kum je sedeo i pio pivo iz flaše. Marija, pozvana, naravno, uz još nekoliko zgodnih devojaka od prvog do četvrtog, stajala je sa grupom drugarica i bacala poglede u pravcu Kuma. Ili mu se tako činilo. Onda je krenula muzika za igru i Boža ju je odmah birao. Igrali su nešto polako, neki stiskavac, možda 'Child in Time'. Marija je, povremeno, bacala pogled na Kuma, ili mu se tako činilo, on je i dalje cugao iz flaše i odbijao da prizna da je zainteresovan. Pravilo su odavno uspostavili: 'Ko pre do devojke - sam u nju upada'.

Kum se nasmeši na sećanje i stari običaj da kombinuju poslovice. *And the rest is history*, pomisli.

Boža i Marija krenuli su ozbiljno da se zabavljaju. Bili su zajedno, manje ili više, sve od tada, sa bezbrojnim raskidanjima i mirenjima, kroz studije, kroz njegovu vojsku, kroz druge devojke, kroz par drugih momaka. Venčali su se, konačno, 1986., posle najdužeg prekida do tada, od skoro godinu dana. Marija je bila uplovila u ozbiljnu vezu sa nešto starijim kolegom iz banke gde je radila, počeli su da razgovaraju o venčanju. Na to je Boža imao vrlo burnu reakciju. Najednom su mu sve druge veze i sve mogućnosti za druge veze, oduvek prisutne, izgledale nevažno. Marija je bila njegova. Negde u sebi, uvek je znao da će njih dvoje kad-tad biti zajedno. Ona bi uvek, eventualno, oprostila njegove avanture i ispade, uvek bi se vratila. Sada je, najednom, izmicala. Pozvavši je na razgovor, pokušao je da joj objasni da je njihov hendikep to što su se upoznali premladi i neiživljeni, ali da su njih dvoje polovine

jedne jedinstvene celine, da su, ako tako nešto postoji – *namenjeni* jedno drugom.

Kum je bio kum. Mada je kasnije, mnogo kasnije, uočio da je njihovo prećutno pravilo uglavnom značilo da je Boža uvek bio taj koji je birao prvi, nikada mu nije porekao to pravo, nikada mu se, čak ni u sebi, nije usprotivio. Pripisao je to, sa izvesnom dozom fatalizma, ‘prirodi stvari’ i njihovim karakterima. Bili su različiti, on i Boža, ali bili su prijatelji i najbolji drugovi.

Kum ustade, pogleda niz Savu. Pomisli na nešto na šta je vrlo retko mislio. Zašto sada? zapita se. Možda zato što je osećanje krivice, sa Božinim odsustvom, dobijalo jednu dodatnu dimenziju. Postalo konačno, kao to odsustvo. Nепreboljivo. Nerešivo.

Bio je to tipičan letnji vikend na splavu, roštilj i špriceri do iznemoglosti, njihova standardna priča sredinom osamdesetih. U takvim situacijama ustupio bi preko noći Mariji i Boži madrac u potkrovlju splava. On bi spavao na kauču, a resto društva dolazilo je i odlazilo. Kum je bio u šemi sa Jelenom, stjuardesom, i upravo su završili par izuzetno stimulativnih sati u potkrovlju, pre nego što je, negde oko ponoći, ona otišla da se spremi za sutrašnji let. Kum je nastavio da pijucka, društvo se polako razilazilo. Oko tri ujutro Boža i Marija popeli su se u potkrovlje. Kum je ostao da sedi sam na ivici splava, noge u vodi, špricer pored njega. U neko doba skinuo je šorc i majicu i tiho se spustio u Savu, kao u toplu kadu. Oduvek, za njega, savršeno čulno zadovoljstvo: uronjen u toplu vodu, na leđima, i iznad njega samo beskrajno nebo i zvezde. Sam, u materici zemlje. Reka bi ga lagano nosila nizvodno, onda bi se okrenuo, doplivaao uzvodno do splava i ponovo pustio vodu da ga nosi. Kao i obično u takvim trenucima, osetio se spokojno i čulno, voda nežno i posesivno, potpuno sklopljena oko najmanjeg delića tela. Mislio je na Jenu, vrlo senzualnu, vrlo veštu u krevetu.

Onda najednom, senka na ivici splava: Marijina senka. Spustila se tiho u vodu, doplivala do njega, zagrlila ga oko struka i privila se celim telom. Voda ih je nosila. Kum, uzbuđen do bola, skrenuo ih je do praznog splava nekoliko mesta nizvodno, izvukao se na daske, izvukao Mariju za sobom. Spojili su se prirodno i brzo, bez mnogo predigre, bez reči. On je uzimao i davao, telo je, u svojoj autonomnoj koreografiji, izgovaralo sve nemišljeno, sve neizgovoreno. Posle toga, oboje zadihani,

ležali su u tišini na grubim daskama i gledali u nebo. Kum se posle nekog vremena podigao, još uvek bez reči, onako go uspeo na obalu, natrapao na neki panj i ostao da sedi na njemu sve dok bledo svetlo letnje zore nije najavilo još jedan vreo dan. Zatim se spustio do komšijinog, trenutno praznog splava, našao rezervni ključ ispod jednog od lonaca sa cvećem. Ušao je, našao neki stari šorc, malo poveliki. Kada se vratio na splav, Marija i Boža su još uvek spavali.

Nikada posle toga, on i Marija nisu, ni rečju, ni pogledom obznani-li da se te noći išta desilo.

Kum uzdahnu. Nikada nije došao u iskušenje da analizira šta oseća, ili je osećao prema Mariji, niti šta ona možda oseća prema njemu. To, jednostavno, nije dolazilo u obzir. I kada bi se senka, kao primisao na tu noć pojavila na ivici svesti, lagano bi je otklonio, kao paučinu, kao san. San letnje noći – oduvek je bilo najdalje i najkompleksnije do čega je otišao u definiciji. Ali sada, ovde, u novembarskom jutru, gledajući u prazninu koja je ostala iza svega, iza Bože, iza Marijinih odlazećih leđa, u prazninu reke i obale – oseti se i sam kao emanacija praznine.

‘Kad pogodiš u metu – promašiš sve ostalo’, seti se jednog od splavskih bisera i nasmeši se sa gorčinom.

Oduvek je mislio da živi baš onako kako želi. Ne jureći ništa po svaku cenu, ali i ne izbegavajući prepreke koje su mu se, povremeno, kao i svakome, nameštale da ga održe u ravnoteži. Ništa mu u životu nije bilo naročito teško: završio je fakultet u roku, piskarao nakon toga za ove dnevne novine i one nedeljnike, poneku reportažu, par feljtona. Odbijao je stalno zaposlenje u struci. Iskreno, i nije imao neke naročite izbore. Održavao je u životu očevu fotografsku radnju. Nije bilo loše, ljudi su voleli da se slikaju. Osim tih, pravio je fotografije iz ljubavi, za svoju dušu i ponekad za novine. Nije se oženio, ostavljajući mogućnost: jednog dana, možda, oduvek je mislio. Kad oseti da je vreme.

Voleo je reku i sanjao o moru. Putovao je kad god bi mogao, kad god bi skupio nešto para, svim prevoznim sredstvima, uključujući sopstvene noge. Bio je na svim kontinentima i umočio se u sva tri okeana. Kada je na red došla Amerika, proveo je godinu dana u Njujorku, radio ilegalno kao konobar i raznoslač pica i još koješta da skupi nešto para, poslao kući par fotoreportaža o životu ilegalne emigracije. Zatim je kupio

stari automobil i uputio se prema zapadu, kroz južne države. Skrasio se za neko vreme u Nju Orleansu. Opet isti, od danas - do sutra poslovi, uz redovnu infuziju džeza. Zatim Kalifornija, Los Anđeles i rudnik starih filmova. Izlet do Meksika. Posle toga – ono što je zvao duža istočna tura. Našao je neke odgovore u Indiji i ljubav na Filipinima. I onda Afrika...

Kum zaključa splav, pomisli da će očistiti drugi put i uspe se na nasp. Otključa stari 'Ford Taunus', dobro isprskan blatom, i okrete prema izlazu sa Ade.

3.

Za razliku od Kuma, Marija je povremeno mislila na *onu noć*. Misli-la je i sada, vozeći kroz zagušene, mokre gradske ulice prema Dorćolu. Slika golog Kuma u njenoj svesti bila je uznemirujuća, nelagodna.

Kroz sve protekle godine, kroz sve samoanalize i želju da bude iskrena prema sebi, Marija je definisala svoja rana, devojačka osećanja prema Kumu - kao zanos. Naravno, samo njoj znan. I prošao. Sva ka-snija tumačila je kao prijateljstvo, preciznije: kao specifičnu *vrstu* pri-jateljstva. On je čovek koji je možda rođen da bude obožavan, ali ne i voljen, zaključila je konačno. On nije tip koji se voli, prema kome se oseća nežnost, a to je ono na čemu trajna veza mora da se zasniva. Voleti njega bilo bi kao voleti ptice: uvek bi bio predaleko za zagrljaj, u svakom smislu, nikada ne bi mogao da pripada, bilo čemu, bilo kome. Mada, u određenim trenucima, u situacijama kada bi ga, tokom svih godina druženja, uhvatila u nečemu što je zvala vanredno ponašanje, nešto u njoj kao da bi se pomerilo, ispalo iz reda, razmestilo: kada bi ga videla kako mazi štene ili teši nečije uplakano dete.

Njegove devojke su, redovno, pokušavale da od Marije naprave prijateljicu. Ona nikada nije odgovarala na pokušaje, pravdajući to pred Božom, uostalom i pred sobom: "Zašto da se družim, kad sam sigurna da to neće trajati?" Kada bi izašli u četvoro, bilo koji Kumov intimniji pokret prema trenutnoj dami, mada obično nije bio eksplicitan pred dru-gima, izazivao je u njoj nešto kao laku neprijatnost, i obično bi skretala pogled. A *ona noć*? Sunce i alkohol. Šta drugo?

Marija nađe parking nedaleko od ulaza u zgradu. Uspe se pešice na drugi sprat i otključa vrata stana koji je kupila nakon što se iselila iz zajedničke kuće.

Sa Božom je, neposredno po venčanju, živela kod njegovog oca, tada već udovca, zatim u novobeogradskom soliteru u stanu koji je Boža dobio od firme. Sredinom devedestih, sa Božinim finansijskim uspe-hom u privatnom biznisu, došla je na red i kuća. Adaptirali su staru predratnu vilu u tihoj ulici iznad Crvenog Krsta. Radovi su trajali skoro godinu dana, dok svi snovi nisu našli svoje mesto, u tamnom drvetu i svetlim zidovima, u svili draperija, u ružama bašte.

Marija priđe prozoru u dnevnoj sobi i širom ga otvori. Prohladan vazduh unese miris mokrog asvalta i još nečega, oduvek je o tome mislila kao o mirisu Dorćola: mešavina smoga, mačije mokraće, trulog lišća iz skrivenih dvorišta, čađi sa krovova, trulog lima oluka. Ponekad je imala utisak da se, iz starih stanova, sa mirisom naftalina probija na ulicu i miris prošlosti, generacija starih duša, da zauzme svoje pripadajuće mesto u toj jedinstvenoj aromi.

Boža joj je pomogao da nađe stan i sve platio. Uostalom, rastali su se kao prijatelji. Marija je oduvek pokušavala da živi po načelu da se ne vredi boriti protiv stvari koje čovek ne može da promeni. U jednu od njih spadala je Božina iznenadna ljubav prema Nađi. I želja da se, on i Marija, razvedu.

Zvono interfona trže je iz misli. Nesigurna da li želi društvo, oklevala je za trenutak, no onda pomisli da ju je, bilo ko da je zvonio, mogao videti sa ulice. Zatvori prozor i podiže slušalicu interfona.

Ksenijin zadihan glas: "Otvori, ja sam."

Marija pritisnu dugme, shvati da je zahvalna na prilici da za trenutak stavi tačku na sve uznemirujuće misli.

Ksenija uđe u vlažnom kaputu, dobaci joj pomalo čudan, ispitujući pogled, zatim se uputi u kupatilo da odloži kišobran.

"Videla sam da ti je auto ovde, pa sam rešila da okušam sreću," reče vraćajući se. "Zvala sam te na mobilni, ali pretpostavljam da si ga isključila. Milan je ostao u kancelariji, za danas je gotov sa sudom." Ksenija proveri kosu u velikom, starinskom ogledalu u predsoblju, pređe lagano prstima ispod donjih kapaka vešto našminkanih očiju. "Kako si?" upita.

Stojeći iza nje, Marija joj uhvati pogled u ogledalu. "Mrdam," reče. "Kafu?"

"Imaš nešto za piće?" Ksenija se konačno okrete prema njoj.

"Naći ću. Smesti se." Uputi je pokretom prema dnevnoj sobi.

Nakon što je spustila čašu votke pred Kseniju, Marija se i sama spusti u fotelju. Kiša je ponovo padala i menjala zvuk grada oko njih. Mogla je da čuje njegovu konfuziju i nestrpljenje.

Ksenija zapali cigaretu. Marija se nagnu i uze jednu, na šta dobi upitni pogled, ali ne i komentar.

Ksenija podiže čašu. "Ti?" upita.

Marija odmahnu glavom. "Pila sam lozu. Na splavu. Išla sam da nađem Kuma." Zatvori oči i duboko udahnu dim.

"Kako je on?"

Marija sleže ramenima. "Ne znam. Odsutan. Gnevan? U svakom slučaju na svojoj planeti. Ne veruje da se Boža ubio," dodade kao zakasnelu misao.

Ksenija je pogleda raširenih očiju. "Šta misli, da ga je neko...?" upita, pomalo bez daha.

"Izgleda."

"Gospode Bože. Pa nije on bio neki *kriminalac*, neki *mafijaš*, pa da ga neko..." začuta, okrete pogled prema prozoru. "Šta ti misliš?" zapita posle nekog vremena, vrativši pogled na Mariju.

"Šta mogu da mislim? Ne mogu da *mislim*. Sve je toliko..." odmahnu glavom. "Još mi, posle godinu dana, ni razvod nije ... ne znam gde sam. Svakog trenutka očekujem da, kad otvorim oči, da ću biti u našoj kući, da će telefon da zazvoni i Boža javi da kasni, da ima sastanak, da se spremim da odemo na večeru kad bude gotov. Još uvek očekujem, skoro svaki put kada sednem, Ricu da mi skoči u krilo." Glas joj zadrhta, povuče dim. "Izgleda da sam i ja na nekoj drugoj planeti."

"Milan se malo raspitao kod svojih ljudi. Kaže da je policija sasvim sigurna u samoubistvo, da je sve čisto..."

"Znam, to sam i ja čula. Aca me je odmah zvao."

Ksenija uzdahnu, izdahnu. "Ako ikako mogu da ti pomognem..."

"Biću u redu. Znaš kako kažu, Bog nas nikada ne udari sa više nego što možemo da podnesemo. Nego reci mi, molim te, znaš li išta o Nađi? Ja sam ipak na svome. Ona je... stranac. Ne znam da li ima bilo kakve prijatelje ovde, nekoga da joj se nađe..."

Ksenija je pogleda, podiže obrve. "Ti si, draga moja, *idiot*, kad moram tako da ti kažem. Milan je otišao da je vidi, juče uveče, računa, kao i ti, jadna mala, sama... Znaš šta je zatekao? Dva tipa i neku žensku. Rusi, Ukrajinci, koji li su... piće, klop, samo im je vatromet falio. Milan ušao, izvине se u moje ime, kaže da sam zauzeta sa strankama, da li joj nešto treba, kako možemo da pomognemo? Mala ni pet ni šest, ne treba ništa, hvala, nije ga ponudila ni da sedne. Veruj mi, kada pomislim na to, možda ne treba da isključimo to što Kum misli. Šta misliš, koliko će da nasledi? Je l' Boža pravio testament ili će biti zakonsko?"

Marija sleže ramenima. "Ne znam. I ne interesuje me. Mislim, ne interesuju me pare. A to, Nađa? Nemoguće. Kako mi je on predstavio stvar, ona je bila do ušiju zaljubljena. Osim toga je obrazovana, znaš i sama da joj je Boža našao posao, da radi u struci, kao prevodilac. Nije neka kurvica, da se uda samo za lov. Niti je Boža neki debeli matorac. Nije *bio* debeli matorac." Marija oseti grč u grlu, naže se da dohvati času i nasu votku i sebi.

Ksenija ustade, priđe prozoru, odgrnu zavesu. Marija je otprati pogledom. U dobro skrojenom odelu, svilena bluza, zlatna narukvica skupog sata. Svetlo šatirana, dobro ošišana kosa do ramena, vešta šminka, diskretne zlatne minduše. Skupa, očigledno uspešna žena. Njen spoljašnji sloj skretao je pažnju sa dubokih bora između nosa i usana, nešto širih kukova, nešto punijih zglobova. *Lady* Kiki Karaman, seti se Marija izraza koji je Boža svojevremeno, u šali, upotrebio za Kseniju.

Marijina drugarica sa fakulteta, Ksenija nije prolazila kroz redovne faze devojaka koje su sazrevale u kasnim sedamdesetim, godinama na repu seksualne revolucije. Nije, tražeći se, praktikovala česta zabavljanja i raskidanja, flertove i avanture. Rođena, očigledno, već pronađena - svaka njena veza bila je ozbiljna i završavala veridbom. Bila je verena počevši od gimnazijskih dana, sa neumoljivom željom da se uda. I da se uda dobro.

Milan Karaman došao je kao odgovor od Boga, u vidu kolege dok je Ksenija počinjala kao pripravnik u advokatskoj kancelariji svog oca. Oniži ali masivan, Karaman je imao spečifični, bučni šarm, samouverenost dobrostojećeg advokata, zvučan, dramatičan glas, poreklo i manire. Ksenija je rekla "da" za manje od godinu dana. Dvoje dece, ćerka i sin, pristiglo je uporedo sa karijerom, u sada zajedničkoj kancelariji.

Marija i Boža družili su se sa njima porodično, išli su na večere, jedni drugima na slave, dečije rođendane. Mada ne i na Kumov splav, Marijinu i Božinu redovnu destinaciju. "Ja ti nisam baš boemski tip," govorila je Ksenija. Marija je imala utisak da je Milan uživao u onim retkim prilikama kada bi se ipak odlučili da dođu, no Ksenija je uvek imala problem: kako da ostane propisno obučena i sveže našminkana u takvoj atmosferi, gde su svi ostali bili u šorcevima, u kupaćim kostimima, musavi od Save i čađavih kotlića. Njena ideja zabave na vodi bili su, pre, bazeni dobrih hotela, gde žena može da nosi papuče sa štiklom i svileni

ogrtač i pije koktel iz rashlađene čaše, ne brišući karmin, zavaljena u udobnu ležaljku. Kum se povremeno sprdao, prišao bi i prigrlio je, ruku masnih od roštilja, mirišući na dim i Savu, i kroz zadah špricera izjavio: "Kad bi ostavila Karamana, odmah bih te oženio. Ti bi napravila gospodina od mene." Ksenija, ispeglana u svojoj verziji sportske odeće, obično svetloj, nesigurno bi se nasmešila. Marija ga je prekorevala: "Kiki ima ono što želi. Ostavi je na miru." I nije previše insistirala na splavskom druženju sa Karamanovima.

Njih dve povremeno bi otišle same na koncert, na poneku premijeru. Poveravale se jedna drugoj. Mada nikada potpuno, nikada do kraja. Nekoliko puta, za sve protekle godine, Marija je bila u iskušenju da se, pred Ksenijom, dotakne nekih momenata, nekih dilema koje su je mučile. Uvek bi se, na kraju, suzdržala. Negde u Kseniji postojala su zatvorena vrata iza kojih se nije moglo zaći. Marija, prirodno senzibilna, reagovala je recipročno.

Ponekad je pokušavala da razmrsi svoje pomalo kontradiktorne emocije prema Kseniji: lagani prezir prema njenom snobizmu, poštovanje prema sposobnostima. Negde, znala je da su i Ksenijina osećanja prema njoj neujednačena: od želje da joj se, najčešće, nađe u nevolji, spremnosti da joj uvek udeli savet sa svoje pozicije kompletno ostvarene žene i majke, do možda...zavisti? pitala se povremeno, mada joj se to nije činilo vrlo logičnim. Možda na sačuvanoj figuri? Ili možda na mogućnosti da u krevetu, ili u društvu, ima čoveka koji izgleda kao Boža? Možda je zato, od razvoda, Ksenija bila nekako prisutnija u njenom životu, nešto toplija.

Prigušeni zvuk mobilnog telefona trže ih obe. Ksenija priđe fotelji, izvadi ga iz elegantne crne tašne i pogleda na displej. "Tijana. Obećala sam nagradu ako je prošla ispit." Pritisnu dugme i uze vezu: "Tiki? Kako je bilo?" Slušala je za trenutak, široko se osmehnula, zatim napravi mali pokret pesnicom druge ruke u znak pobeđe. "Sjajno. Ja sam blizu, kod Marije. Vidimo se za petnaestak minuta ispred Galerije. Ne, doći ću peške, jedva sam našla parking. Marija čestita. Ljubim te. Čao. Hvala ti Bože," dodade nakon što je prekinula vezu. "Samo još malo i gotovo. Sa ovim se borila skoro godinu dana. Vidi Maco: zivnuću te večeras da vidim kako si. Ako nešto mogu... stvarno..."

Marija zatvori vrata za Ksenijom, vrati se u fotelju. Sat na niskoj komodi pokazivao je skoro četiri popodne. Vide da je Ksenija zaborava-

vila cigarete i bi joj zahvalna za to. Zapali, udahnu. Interfon se ponovo oglasi.

“Znam, cigare,” reče u podignutu slušalicu. “Hoćeš da se penješ ili da ti bacim kroz prozor?”

“Andrej,” reče Kum sa druge strane. “Da se penjem?”

“Penji se,” reče Marija. “Puštaj,” nasmeši se nakon što je vratila slušalicu na zid, setivši se stare šale o engleskom lordu koji se tresu i javnoj kući.

Otvori ulazna vrata i ostavi ih otškrinutim. U kuhinji, otvori frižider i odmah ga zatvori. Hrana joj nije bila na pameti od juče. Odsutno izvadi hleb iz kutije i stavi ga na sto. Nasloni se na sudoperu ispod prozora sa pogledom na vlažno unutrašnje dvorište, na usamljeno drvo usred njega.

Andrej, pomisli, nekako iznenađena, kao da mu je čula ime po prvi put. Pristaje mu, pomisli, definitivno dobra kombinacija sa njegovim nagonom za lutanjem. Kao neki tragični, osiromašeni ruski plemić, čiji je otac prokockao svu zemlju pod šumama i voćnjacima i ostavio ga da se snalazi u nesigurnom svetu devetnaestog veka. Da postane kockar ili izdržavani ljubavnik. Da ostari lutajući. Marija zadrhta, setivši se ponovo njegovog mokrog tela na novembarskom svetlu.

Niko ga nije zvao imenom, jedino pokojni mu otac, rusofil, koji mu je i dao ime. I on sam. Majka ga je, uglavnom, zvala sine i dušo. Andrija, kada je bila ljuta. Marija je nekoliko puta čula kako kaže: “Kakvo ti je to ime, Andrej? Kako da te zovem, kad te zovem? Andreju? Andreje?”

“Zovi me bokal, samo nemoj da me razbiješ,” odgovorio bi Kum.

Kum pomoli glavu iza kuhinjskih vrata. Proseđa griva bila je i dalje zamršena i vlažna, žućkasto-zeleni pogled ispitujući: “Ti okej?” upita lakonski.

„Ja okej. Andrej,” reče Marija meko. “Hoćeš nešto da pregrizeš? Mada nemaš neki izbor: hleb i puter? Puter i hleb? Ili čokoladu?”

“Hleb i čokoladu,” reče Kum. “Dobar film.”

“Kafa?”

“Nop,” reče Kum, sede za kuhinjski sto, privuču hleb i odlomi poveliko parče. “Idemo do čaleta,” promrmlja između zalogaja. “Ako budeš raspoložena, posle toga, mislio sam da odemo do Barže na čorbu. Mislim da moramo da porazgovaramo.”

Marija oseti laku nelagodnost.

4.

Istog tog jutra, dok je Kum još grlio flašu na splavu, Zorana Martinov zurila je ukočenim pogledom kroz prozor svoje kancelarije u prostorijama preduzeća 'Sun Trade Group'. Svetozar, finansijski direktor, saopštio je vest tako što ih je sve, ukupno njih dvanaest, sazvaio u takozvanu salu za konferencije, sačekao da se rasporede oko konferencijskog stola i prekinu uobičajeni jutarnji žagor.

Interesantno je posmatrati kako većina ljudi reaguje na vest o nečijoj smrti, razmišljala je sada Zorana, u mislima se vraćajući na trenutak. Od teatralnog: "Gospode Bože, to nije moguće!" od strane Nadice, sekretarice, do isto tako nelogičnog "Šta bre pričaš, pa u petak smo se zezali..." iz usta Dragana, komercijaliste.

Zorana sama nije nikome priuštila, bar ne vidljivu - reakciju. Gledala je uporno u jednu tačku na velikom stolu, prihvatila kafu koja je stigla posle desetak minuta, odbila 'nešto jače'. Slušala je žamor oko sebe, ko je javio, gde se sve desilo, kako, šta kaže policija, šta da se radi, šta će biti sa firmom. Pomislila je jednog trenutka da bi trebalo da, sa svoje strane, kaže nešto, da vidljivije reaguje. Ali nije mogla. Kada je Svetozar, posle nekih sat vremena, rekao svima da završe samo ono najhitnije i da posle toga, ako žele, idu kući, kao i da će ih naknadno obavestiti o sahrani, o svemu, ustala je i otišla do svoje kancelarije i zatvorila vrata za sobom. Nije palila svetlo. Monotoni zvuk kiše na prozorima i sivilo dana izgledali su joj kao adekvatna podloga za ovaj, poslednji bol prozrokovan od strane Božidara Krstića.

A sada iz početka, pomisli Zorana.

Često je neke teške životne situacije upoređivala sa bojnim poljem posle bitke, pri čemu bi, obavezno, uvek i zamislila bojno polje, i to iz nekih starijih vremena, kada se ratovalo puškama i bajonetima. Pokučiti mrtve i zbrinuti ranjene, rezonovala je. Izračunati šta je preostalo. Pregrupisati, reorganizovati. Ali uvek, *uvek*, nastaviti bitku. Možda sa manje kapaciteta, možda sa manje rezervi. Ali kreativnost može da kompenzuje dosta toga. I hrabrost da se vuku pravovremeni potezi, ma koliko opasni bili.

Zorana se seti jednog od svojih prethodnih hrabrih poteza, devet godina ranije: u naponu karijere u velikoj društvenoj eksport-import

firmi, koja je u haosu propadajuće ekonomije još uvek prosperirala zahvaljujući monopolskom položaju i političkoj povezanosti ključnih kadrova, odlučila je da da otkaz i konkurira u nedavno osnovani 'Sun Trade', jednu od na hiljadu malih privatnih firmi koje su tada nicale kao pečurke posle kiše, osnovane sa sedištimama u stanovima i podrumima, bez bitnog osnivačkog kapitala, registrovane za sve i svašta. No 'Sun Trade' je bio drugačiji, to joj je bilo vidljivo, delimično, iz oglasa za mesto komercijalnog direktora. Vrlo profesionalno, pomislila je tada. Mada je bila obećala sebi da će otići na razgovor samo da stekne utisak, da neće žuriti sa odlukom, do završetka razgovora odluka je bila doneta. Sa svojim iskustvom, znala je koja pitanja da postavi. Odgovori koje je dobila zadovoljili su je. Znala je da je, što se zgodnog direktora tiče, ostavila dobar utisak upravo svojim pitanjima, da je većina drugih kandidata bila verovatno zadovoljna time da sluša, smeška se i klima glavom. Seti se i tog jednog, osetljivog pitanja za koje je znala da će doći: zašto napušta takvu firmu kao što je PP? I svog odgovora da smatra da se bitno iskustvo ne može steći ostajući na istom mestu godinama, samo u ime nekakve sigurnosti. Da je novi posao, za nju, izazov za koji je spremna. I onog, pravog razloga, koji nije pomenula: da je svako potencijalno napredovanje, ako ne i sam opstanak, u PP-u, unapred bilo osuđeno na propast ukoliko ne pristane na, isprva diskretne, a onda sve otvorenije udvaranje glavnog direktora, koje je, sve više, počinjalo da dobija obrise otvorenog ultimatum.

Sa svojim izgledom egzotične lepotice, tamnim očima i punim usnama još u vreme kada to nije bio jedan od glavnih estetskih zahteva, Zorana je bila navikla na konstantnu pažnju muškaraca i znala je kako da se nosi sa njom. Nije potencirala svoje telesne attribute načinom oblačenja, niti se ponašala provokativno. Ali je smatrala da sebi i svom izgledu duguje dužnu pažnju. Gajila je elegantan, ženstven, iako nenapadan stil. Sve u svemu, kada bi se analizirala, dolazila je do zaključka da, u životu, ne želi ništa što je jeftino, ili izgleda jeftino: od jeftine odeće do jeftinih ljubavnih afera. Stvari su za nju morale da imaju, kako je govorila 'speifičnu težinu', kvalitet.

Takođe, nije volela osećanje nemoći, osećanje da njen život zavisi od želja i hirova nekog drugog, kao što se desilo u PP-u. Upoređivala je to sa ispuštanjem dizgina dok je kočija u punoj brzini.

Posao u 'Sun Trade', od samog početka, pokazao se kao pravi okvir za njenu ličnost. U domenu koji joj je poveren imala je potpunu slobodu i potpunu kontrolu, uz samo lako naglašene obrise poslovnih planova i konačnih ciljeva od strane Krstića, direktora. Njene ideje, uostalom uvek logične i dobro promišljene, nailazile su na odziv, i podršku. Dobila je slobodu da izabere tim komercijalista, koji su se pokazali uspešnim i tretirali je sa dužnim poštovanjem. I sve je bilo sjajno, dok..."

Zorana začu lagano kucanje na vratima i Svetozarov glas iza sebe: "Svi su otišli..."

Polako okrete stolicu od prozora i pogleda ga. "Ja ću ostati još malo. Još završavam one papire. Ono što je vezano za rok ne može da čeka. Kako tvoj deo posla?"

"Računao sam da završim do kraja nedelje. Šta sutra? Misliš da radimo, kao i obično, kao da se ništa nije desilo?"

Zorana sleže ramenima: "Odluči u vezi sebe i ostalih. Ja ću da radim. Idi sada. Ja ću zatvoriti, čim završim. Javiću ti se kući, kasnije."

Ostavši ponovo sama, Zorana zaključa ulazna vrata za Svetozarom, ugasi sva svetla i vrati se u tamnu kancelariju.

Od početka je znala da njen direktor pripada soju ljubavnika, onome što je zvala lakim muškarcima. Znala je da, kao takav, verovatno pokušava da osvoji svaku ženu koja mu zapadne za oko, ali da nikada, ni uspeh ni neuspeh na tom planu, ne doživljava preozbiljno. Da joj od njega ne preti ozbiljna opasnost, ništa slično onome što joj se desilo u PP-u.

Prvi put kada joj je predložio piće nakon posla, diplomatski ga je odbila rekavši da žuri na sastanak sa verenikom, možda neki drugi put. Procenivši, međutim, da koncept vernosti u njegovom poretku stvari ne igra bitnu ulogu, znala je da će sledeći poziv doći, čekaog negde neki verenik ili ne. Posle nekoliko sličnih poziva, praćenih sličnim odbijanjima, dobroćudno se nasmejavao i rekao: "Zorana, Zorana, šta mi to radite? Zar ne znate da se radi kad ne volite piće. Kako bi bilo da vas pozovem na čaj?" I Zorana se nasmejala. "Pokušajte, možda je čaj rešenje," rekla je.

Ali pozivi su, nakon toga, potpuno prestali. Isprva zadovoljna, čestitajući sebi na još jednoj elegantnoj pobedi, bez žrtava, kroz neko

vreme osetila se kao da joj je neko uskratio nešto što je, po prirodi stvari, bilo njeno pravo. Pogotovo kada bi, sedeći u njegovoj kancelariji pri dogovaranjima oko posla, on prihvatio telefonski poziv i ona morala da prisustvuje onim malim razmenama gde je bilo više nego jasno da je sa druge strane neka žena. "I ja na tebe," rekao bi. "Oko šest, onda," rekao bi. "Ja takođe," rekao bi. Kako je znala da nije u pitanju gospođa Krstić? Jednostavno, znala je. Posle toliko godina braka, niko se ne smeši telefonskoj slušalici kada razgovara sa suprugom.

Zoranin takozvani društveni život imao je, kao i većina stvari u njenom životu, relativno definisanu formu: par starih drugarica, uglavnom sa studija, za ženske priče, povremenu kupovinu, povremeni ručak. I naravno, uvek bi postojao muškarac, onaj značajni deo života žene koji je neophodan za očuvanje sopstvenog, i dostojanstva pred drugima. Obezbeđivao da nikada ne bude neparan broj pri izlascima i posetama, da za male muške kućne poslove ne mora da zove majstore. I naravno, redovan seks, što je smatrala veoma važnim.

"Zadovoljena žena će teško pasti u iskušenje da napravi gomilu gluposti zbog nekog seksi tipa," govorila je drugaricama. Zadovoljena žena ima kontrolu, mislila je. A kada bi raspravljale o zaljubljenosti: "Zaljubljenost je želja da vodiš ljubav sa nekim više nego sa bilo kim drugim. Ali na kraju, kada se to dogodi, zadovoljstvo nije, naročito posle nekog vremena, mnogo veće nego sa nekim drugim. Postane poznata priča, zaljubljenost prolazi. I šta onda?" O ljubavi: "Ljubav je ono što se, verovatno, oseća prema deci. Priznajem da postoji ljubav između nekih srećnih parova, ali potrebno je da se desi toliko mnogo toga da bi se došlo do te faze: da se sretne osoba koja će se dopasti nama u istoj meri u kojoj se mi dopadnemo njoj. Da to dopadanje opstane, da preživi sve naše egoizme. Da jedno drugo nikada ne razočaramo, da održimo poštovanje, da održimo fizičku privlačnost. Koliko je to verovatno? Koliko i sedmica na lotou, rekla bih." O svojim ambicijama na tom planu: "Naravno da želim da doživim takvu ljubav. Ali šta da radim u međuvremenu? Da sedim i čekam i postanem stara frustrirana frajla? Mislim da to nije scenarij za moj film. Ja imam obaveze i imam zadovoljstva. Ako ih održavam u dobrom balansu, smatram da je moj život uspešan. A ako dobijem na lutriji, Bože moj, niko srećniji od mene."

Ubrzo nakon što su prestali Božini pozivi na piće, Zorana ga je jedne noći sanjala. San je bio veoma realan: vodili su ljubav i Zorana je,

kao nikada na javi, doživela taj stepen zadovoljstva gde je imala utisak da joj se svaka vlas kose na glavi rastapa u ekstazi. I još nešto je osetila, nešto kompletno odvojeno od fizičkog zadovoljstva: potpuno pripadanje, potpuno uzajamno utapanje. Nije bilo nikakve razmene reči. Samo ta dva tela, njeno i Božino, kao dve likvidne forme, dve barice žive koje postaju jedna. Probudila se uzbuđena, oznojena i, čudno - uplakana. Ležala je nakon toga zureći u mrak, pokušavajući da se smiri. Budna, prizvala je san i pokušala da se seti detalja. I shvatila sa nepobitnom sigurnošću da može da, u potpunosti, iako ga nikada nije videla bez odeće, opiše njegovo telo. Svaki, apsolutno svaki mali detalj. Znala je ukus njegovih usta, kako se ljubi, šta voli da radi svojim partnerkama i one njemu. Ustala je, iako je bilo svega dva po ponoći. Dočekala je jutro sedeći u fotelji.

Narednog dana, na poslu, iako je na sve načine pokušavala da se kontroliše i zaboravi prethodnu noć, san je još uvek bio sa njom. Kada je, negde oko podne, ušao u njenu kancelariju, osetila je da je pocrvenela i sagla glavu nad papirima na stolu u očajničkom pokušaju da sakrije zbuđenost. Promucala nekoliko, po kasnijoj, sopstvenoj oceni, nesuvislih reči.

“Zorana?” čula je njegov glas kao da dolazi iz druge dimenzije. “Sve u redu?”

Podigla je glavu i pogledala na telo koje je stajalo ispred njenog stola, zaustavila pogled u nivou šlica na pantalonama, jos jače pocrvenela, ponovo sagla glavu. “U redu. Malo sam... glavobolja. Ništa ozbiljno.”

“Da pozovem da vam donesu aspirin? Ovo nije ništa hitno...”

“Ne, ne. Uzela sam aspirin. Biću u redu za par minuta. Recite...”

Naterala se da uhvati ispuštene dizgine. Uključila se u raspravu o novom poslovnom potezu, zahvalna za novi teren na koji je mogla da usmeri misli. Malo je pomoglo to što je, konačno, seo u stolicu, sklonio sa direktne linije pogleda to telo koje je, sada, tako dobro znala.

Pokušaj da, u danima koji su sledili, dovede stvari u stanje pre ‘prokletog sna’, kako je počinjala da misli o celoj epizodi, rezultirali su u raspadu pažljivo uspostavljenog reda Zoraninog života. Trenutni muškarac u njenom životu, Bojan, arhitekta, o kome je sve do nedavno mislila kao o relativno kompatibilnom partneru, sa zbuđenošću je reagovao na njena ponovljena odbijanja, bilo da je u pitanju seks ili osnovna komunikacija. Njena brižno probrana garderoba, skupe svilene košulje,

dobro skrojjeni, elegantni kostimi, diskretan nakit, izgledali su joj kao izbor matore, aseksualne usedelice. Najednom je želela da istakne svoj uski struk, da naglasi grudi, da kosu oslobodi beskrajnih šnala. Da nosi crveno i električno plavo i otrovno zeleno. Da se kreće kao igračica sambe. Da oboji usne najcrvenijim karminom koji može da se nađe.

Pokušala je da razgovara sa sobom, da prizove vrednosti koje su, za nju, do tada bile kao uklesane u kamenu: kontrola, harmonija, balans, svi stari klišeji vrteli su se kroz um u pokušaju da zauzmu svoje zasluženo mesto u davno uspostavljenoj šemi. Bez uspeha. Onog trenutka kada bi ga videla, kako proleće kroz kancelarije kao omanji tornado, uvek u pokretu, uvek osmehnut, uvek spreman za šalu, videla bi *telo* ispod elegantnog odela, znala šta se krije ispod sivog štofa i belog puplina, i koji stepen zadovoljstva to telo može da pruži. Njegove privatne telefonske razmene postale su tortura prvog stepena. Ko je ta, sa druge strane, pitala se. Kako izgleda, koliko ima godina, kako se oblači, šta mu *radi* kada su sami, šta on radi *njoj*?

I onda je došla kapitulacija. Isprva je nije prepoznala kao to, ali polako je počela da menja garderobu, vođena tom divljom, neurednom, zamišljenom slikom igračice sambe, koja se daje prvom oznojenom dečaku u satima nakon karnevala, i sama oznojena, otvorena. Prvi korak, diskretan, neprimećen od mnogih: visoke štikle, umesto srednjih. Suknja iznad kolena, umesto ispod. Dugmeta na košulji: jedno više raskopčano. Ništa se nije desilo. Nije usledio nikakav poziv na piće, niti na čaj. Boža je i dalje bio Boža, prijatan i šarmantan. I - *ništa*. Sledeći korak: kosa dole. Dosezala je skoro do struka, ravna i sjajna i pratila ritam hoda na visokim štiklama. Mala reakcija: došao je, kao i obično, u njenu kancelariju, nekoliko trenutaka stajao, kao i obično, ispred stola, stavljajući je na ponovljene muke. Konačno je seo, malo nagnuo glavu, pažljivo je posmatrajući.

“To je to,” rekao je. “To je prava Zorana. Oduvek sam znao...” Pogled je odavao iskreno zadovoljstvo.

Znao *šta*? upitala se, osećajući se kao đak pohvaljen od strane obožavanog profesora.

No on je prešao na posao. Trenutak je prošao, neiskorišćen.

Nenavikla na bilo kakav trud kada su muškarci u pitanju, budući uvek ona koja je pitana i tražena, umesto da pita i traži, Zorana se zatekla u ćor-sokaku. Više nije imala bilo kakvu ideju kako da nastavi,

ako želi da, u realnosti, u pravom životu, proživi svoj san. A uprkos povremenim preslišavanjima i rekapitulacijama, i pokušajima da se vrati u svoju pravu personu, bila je svesna da puta nazad više nema. Bila je dovoljno pribrana i emotivno pismena da shvati da je u pitanju neka vrsta opsesije. Ali matica je nosila. Svi odbrambeni sistemi prestali su da funkcionišu, sve stare vrednosti izgubile su 'specifičnu težinu'.

Došlo je vreme za očajnički, poslednji pokušaj: nekoliko meseci posle sudbonosnog sna, Zorana je, spremajući se za posao, sa osećanjem stida i uzbuđenja u isto vreme, pažljivo birala šta će obući. Znala je da moraju, ona i Boža, da razmotre novu ponudu od strane ruskih partnera i da isplaniraju strategiju za marketing proizvoda. Znala je da će se to, po svojoj prilici, desiti posle završetka redovnog radnog vremena, kao što se to obično dešavalo, u sličnim situacijama.

Gledajući se u ogledalu, Zorana je pokušala da objektivno proceni svoje atribute. Znala je da pripada kategoriji seksi žena, to su joj, još od tinejdžerskih dana, govorili mnogi muškarci. Analogno, zaključila je i bila sigurna da Boža, ženoljubac kakav je, i sam misli da je ona seksi. I da njegovo ponašanje nije rezultat toga što mu se ne dopada, ili što je ne želi. Ne, zaključila je, njegovo ponašanje je kazna, odgovor na njeno ranije odbijanje. Rešenje? Da mu se otvoreno ponudi. Uprkos tome što bi tako nešto bilo presedan u njenom životu.

Reakcija je ispunila njena očekivanja.